

Rozhodnutí, které změnilo všechny mateřské školy v Chomutově

success story

13 mateřských škol
1441 dětí, 65 tříd
9 škol s programem
Začít spolu
(údaje z června 2024)

Jak to začalo

Mateřská škola Chomutov vznikla 1. ledna 2003 sloučením patnácti mateřských škol do jedné příspěvkové organizace. Nyní má škola 13 pracovišť s celkovou kapacitou 1441 dětí v 65 třídách. Program Začít spolu funguje v 9 školkách; z toho 3 školky mají program ve všech třídách.

Ředitelka
Eliška
Smetanová

Ředitelka Bc. Eliška Smetanová zde začínala jako učitelka a na ředitelskou pozici nastoupila v roce 2018. Podle svých slov měla obrovskou výhodu, že převzala po své předchůdkyni výborně rozjetou mateřskou školu se skvěle nastaveným managementem vedoucích pracovníků, kteří věděli, co mají dělat. “Za celých 6 let pracuji pořád se stejným týmem vedoucích pracovníků. Pomáháme si navzájem, mám vlastně 13 pravých rukou. Bez vzájemné podpory a důvěry by to prostě nefungovalo,” říká Eliška.

První setkání s programem ZAS

Během covidu, kdy byly školky zavřené, dostaly paní učitelky zadání k promyšlení. První téma bylo individualizace vzdělávání a druhé bylo formativní hodnocení dětí. Zrovna v tu dobu navštívila Elišku metodička Začít spolu Diana Roubová s tím, že otevírají v Chomutově nové ZAS centrum. Dianu ředitelka znala z MŠ v Kadani, kde s programem pracovali.

Program Začít spolu se Elišce líbil, ale o “alternativní” vzdělávání nestála.

Zaujala ji nicméně nabídka nového metodického centra.

Říkala si, že když si veškeré další vzdělávání musí ředitelé a pedagogové vyhledávat sami, mohou využít nabídku ZaS centra, třeba i za výhodnějších podmínek.

Diana chtěla vědět, jestli by potřebovali nějaká konkrétní témata, školení na míru. Eliška na to obratem odpověděla: „Pojď, vysypu ti to tady z rukávu, vezmi si tužku a piš – potřebuju individualizaci, formativní hodnocení, podnětné prostředí, pedagogickou diagnostiku, portfolio...“ a pokračovala dál.

V tu chvíli už bylo Dianě jasné, že paní ředitelka vlastně mluví o principech programu Začít spolu. Ale ředitelka dál jmenovala potřeby, které vycházely také z požadavků České školní inspekce a jejích kritérií hodnocení školy, s nimiž pracují, aby byly v souladu s RVP. Jako členka Iniciativního a poradního orgánu zastupitelstva Chomutova přichází ředitelka do styku také s dokumenty jako jsou dlouhodobé plány rozvoje vzdělávání a Strategie 2030+. Metodička Diana nabídla, že k těmto tématům může zajistit vzdělávání a pomoci je zavést do praxe. Při rozhodování o spolupráci hrála velkou roli předchozí dobrá zkušenost a důvěra. “Dianu jsem znala jako skvělou pedagožku a věděla jsem, že k ní mohu být zcela upřímná. Cítila jsem se bezpečně, a to mi hodně pomohlo,” vysvětluje Eliška.

Začaly tedy ochutnávat nabídku ZaS centra, nejprve ředitelka se statutární zástupkyní, aby vyhodnotily, jestli je to přesně to, co potřebují pro svůj tým.

Na workshopu k podnětnému prostředí a individualizaci bylo jedním z úkolů naplánovat **samostatnou činnost dětí**. Ukázalo se, že to je velká výzva, a tím to začalo.

V MŠ si nastavili plán dalšího vzdělávání, jak přes ZaS centrum, tak přes NPI. Diana nabídla, že pro ně připraví "Začít spolu v kostce", protože všechna témata se Začít spolu nějakým způsobem korespondovala. Eliška souhlasila a v průběhu vzdělávání to celé začalo dávat smysl.

Základní kurz Začít spolu tedy nabídl svým učitelkám na principu dobrovolnosti a 13 rukou se zvedlo jako les. Zástupkyně všech MŠ chtěly program porozumět, než budou podle něj pracovat další paní učitelky.

Mnohé z nich si přes prázdniny přestavěly třídy a začaly přemýšlet, jestli bychom mohly mít nějakou školku celou podle programu Začít spolu. Do kurzu začaly chodit další paní učitelky, od těch nejvíc zapálených, až po ty, které tam šly s tím, že to jen zkusí. Během toho kurzu se několik z nich rozhodlo, že ho nedokončí, protože na to nejsou „vnitřně nastavené“. Eliška za to byla moc ráda, protože nechtěla, aby někdo začal dělat program z donucení. Všechny ujistila, ať se nebojí, že kdyby je to neoslovilo, nebude je nikdo nutit. Při počtu 13 školek a více než 80 proškolených pedagogů je to naprosto v pořádku. Ne všechny školky pracují podle Začít spolu. Některé rozhodně chtějí, některé ne a další jsou někde "na půl cesty".

Zpočátku šly do kurzu s tím, že si z programu vyberou jen nějaké prvky. Nechtěly měnit svůj styl výuky.

Dianě se podařilo vytvořit bezpečné prostředí a probudit nenásilnou formou v učitelkách vše, co už uměly a věděly, jen se to poskládalo trochu jinak. Člověk musí dospět do fáze, kdy si řekne:

"Není to proti tobě, nepracovala jsi doted špatně, ale zkus se na to podívat jinýma očima".

Důležité je v sobě překročit tu hranici, to osobní nastavení. Eliška přiznává, že nejhorší byla otázka bezpečnosti dětí:

"My jsme viděly všude ty ostré nože, nůžky, úrazy a stížnosti od rodičů. Postupně jsme všechny obavy opustily..."

Vlastně nám Diana neřekla ani nic úplně nového, jen nám to podala tak, aby to dávalo smysl a abychom si na to přišly samy. A každá z nás pak měla v různou dobu nějaký aha moment".

Jak program působil na tým

Zavedení programu v týmu probudilo jakousi druhou mízu. Učitelky se shodují, že je to začalo bavit, dávat smysl a hned chtěly všechno zkoušet v praxi.

Autonomie školek je pro ředitelku na prvním místě. Aby si rodiče mohli vybírat školku nejen podle dostupnosti, ale také podle programu.

A už mají první vlašťovky - blíží se zápisy a někteří rodiče už se zajímají o program Začít spolu. Je dobře, že bude možnost výběru, jak pro rodiče, tak pro samotné pedagogy. Eliška respektuje, že program se nemusí líbit všem. Každý si na to musí přijít sám.

Seznámení dětí a rodičů s programem

Při zavádění programu se paní učitelky většinou bály práce v heterogenních třídách. Je to zpočátku mnohem náročnější, musí se plánovat činnosti, aby tam byla diferenciací úkolů, ale na druhou stranu **spoustu věcí převezmou starší děti.**

Také ne všichni rodiče byli nadšení, zejména, když měli dítě v posledním ročníku mateřské školy. Teď viděli ve třídě i tříletáka a báli se, že se tam předškolák nic nenaučí. Přišli proto za zástupkyní, že si nepřejí, aby jejich děti byly ve třídě Začít spolu. Ta je přesunula do třídy, která podle Začít spolu nepracuje.

Přání rodičů respektovaly, i když učitelky už věděly, že děti z heterogenních tříd jsou více zodpovědné, že se budou umět snáze rozhodovat, lépe komunikovat, domlouvat se a že budou tak lépe připravené na život.

Ve školkách s programem Začít spolu se výrazně zlepšila spolupráce s rodiči, které se podařilo vtáhnout do výchovně vzdělávacího procesu. Besídky vyměnily za aktivní setkávání s rodiči. Velký úspěch mělo pozvání rodičů do center, kde si vyzkoušeli činnosti na vlastní kůži s dětmi jako průvodci. Změnilo se také portfolio – děti si ho vytvářejí společně s rodiči, nosí rodinné fotky z Vánoc, z prázdnin a sdílí své zážitky. Úsměvné je, že děti si dělají centra aktivit i doma. Rodiče potom vyprávějí:

„My vejdem do pokojíčku a on tam má centra aktivit...“

RVP říká, že rodič je jedním z účastníků vzdělávání, partner, a to se v Chomutově podařilo.

Nebylo to hned, třeba s ranními úkoly začali nenásilně, aby se rodiče do toho postupně dostali.

Pomohlo to mimo jiné odbourat emotivní ranní rituály, a to hlavně u těch nejmenších, kteří se nechtěli odtrhnout od maminky.

Co se při implementaci programu nepovedlo

V jedné školce začali s programem na začátku školního roku, aniž by to rodičům předem řekli.

Neuvědomili si, jak je informovanost rodičů důležitá. Začít spolu se jim zdálo tak skvělé, že se to přece musí líbit každému.

Teď už jsou poučení a pro rodiče dětí, co nastoupí v září, chystají společné setkání, aby věděli, co je čeká.

Ještě jedna věc se na začátku nepovedla.

Zapomněli vše vysvětlit provozním zaměstnancům – uklízečkám, kuchařkám a vedoucím stravování, protože si mysleli, že jich se to až tak netýká.

Zaměstnanců se ale dotklo, že nejsou součástí týmu. Cítili se odsunutí. Také museli pozvat Krajskou hygienickou stanici, aby vše bylo v souladu s hygienickými předpisy, neboť je nestandardní, že děti svačí průběžně, při jídle se samy obsluhují, včetně nalévání polévky, čaje apod. Všichni potřebovali získat pocit bezpečí a vědomí, že vše je v pořádku.

Návaznost programu na 1. stupni?

Rodiče se začínají ozývat s otázkou, co dál? Budou mít děti kde pokračovat? Aktuálně začínají přelétávat “první vlaštovky” do místních tříd základních škol. Eliška se sice pravidelně setkává s řediteli ZŠ na poradách, ale nechtěla je k ničemu nutit. Jen jim s nadšením popisovala, co se ve školkách s programem Začít spolu děje, a postupně vzbudila zájem. Eliška je přesvědčená o tom, že podpora ze strany vedení školy je klíčová. Je zárukou toho, že změnu se podaří realizovat, protože sebelepší učitel se může snažit sebevíc, ale když nemá podporu od vedení, nemá šanci uspět.

Mateřská škola U Sluníčka
Alešova 2451, Chomutov

Mateřská škola Abeceda
Blatenská 4879, Chomutov

Mateřská škola Duhový svět
Prokopova 3389/2, Chomutov

Mateřská škola Pastelka
Třebízského 3084, Chomutov

Mateřská škola Radost
Palackého 4057, Chomutov

Mateřská škola Kopretinka
Dostojevského 4154, Chomutov

Mateřská škola Klíček
Jiráskova 4334, Chomutov

Mateřská škola Zahradka
Kundratická 4623, Chomutov

Mateřská škola Kvítek
Písečná 5072, Chomutov

Mateřská škola Úsměv
17. listopadu 4708, Chomutov

Mateřská škola Písníčka
Zahradní 5185, Chomutov

Mateřská škola Pohádka
Školní Pěšina 5212, Chomutov

Mateřská škola Kamarád
Růžová 5255, Chomutov

Předpokladem úspěchu je podle ní podpora vedení, otevřená mysl a dobří učitelé. Do změny vstupuje hodně faktorů – rodiče, děti, vedení, zřizovatel, podmínky školy. ZŠ a MŠ jsou v kontaktu a ředitelka Smetanová uvítala první setkání s několika pedagogy z 1. stupně ZŠ. Má radost, že se podařilo vzbudit jejich zájem o Začít spolu a je šance, že program bude mít na 1. stupni pokračování.

Dobrym krokem bylo jistě představení Začít spolu na setkání se zřizovatelem. To, že se koncepce líbila, mohl být takový první impuls pro ředitele, kterým není jedno, co se na jejich škole děje.

Začít spolu jako cesta k seberozvoji

Začít spolu znamená pro Elišku změnu myšlení a vnímání, ve smyslu zaměření na potřeby dítěte a upozadění pedagoga.

“Není to úplně jednoduché, když je člověk 30 let zvyklý na styl práce, kde prim hrála učitelka.”

A najednou se musíte naučit upozadit, nenapovídat a neskákat dětem tzv. na háček. Paní učitelky tahle cesta baví a dává jim smysl. A samozřejmě vědí, že to je proces, který nikdy nebude hotový. V Začít spolu pracují oficiálně první školní rok, takže jsou na začátku. **Ale již nyní pracují s programem v 9 školkách a celkem 27 třídách. Z toho na třech pracovištích implementovali Začít spolu v celé škole a další čtyři školky to zvažují.**

A všichni jsou moc rádi, že v Chomutově mají ZAS centrum s metodickou podporou na míru. Každá školka potřebuje úplně něco jiného. Potýkali se třeba s tím, že si nevěděli rady, jestli mají dobře nastavená centra aktivit. Nebo paní zástupkyně potřebovala poradit, jak motivovat ostatní kolegyně, některé kolegyně špatně pochopily sestavení režimu dne atd.

Začít spolu jako značka kvality ve vzdělávání

“Štěstěna nám naservírovala dobré okolnosti v pravou chvíli. I pro nás je ale samozřejmě otázkou, jak budeme pokračovat dál,” bilancuje Eliška. “Samozřejmě, že to, co umíme, musíme osvěžovat, rozvíjet, pořád se učit a podporovat lidi, protože jinak budou zase odcházet. Abychom neusnuly na vavřínech, je to proces nikdy nekončící. My si nikdy neřekneme, že máme hotovo.”

Díky tomu, že jsou velká organizace, mají zavedené v rámci týmové spolupráce jednotlivé sekce. Začalo to na výchovách, pokračovalo sekcí pro výuku cizího jazyka, IT sekcí atd. Z každé MŠ je v sekci zpravidla jedna kolegyně. Teď mají metodickou sekci Začít spolu a letos se kolegyně ve školkách navzájem navštíví, seznámí se s prostředím, budou sdílet, co se jim povedlo a co ne, vzájemně se inspirovat a podporovat.

Další posun nastal, když je Diana oslovila, jestli by k nim mohli jezdit pedagogové z jiných MŠ na reflektovanou pozorování výuky, na tzv. Den v Začít spolu. A dobrovolně se přihlásily první dvě školky. Paní učitelky mají totiž samy velmi dobrou osobní zkušenost s návštěvou MŠ s programem Začít spolu, která je povzbudila. Mimo jiné si zde všimly vystavených “zlatých certifikátů”, kde se píše, že **Začít spolu není žádný alternativní směr vzdělávání, ale že to je značka kvality.**

A to je pro ně důležitá meta.

Text: Lucie Maršálková a Dita Hrudová, Step by Step ČR

